

Spooknarratieven-4

Arwen Rosenberg-
Meereboer
Petra Bolhuis

Maieutiek zomer
2023

1

Blok 4: Persoonlijke spooknarratieven

- Zichtbare-onzichtbaarheid
- Ontrouwe-trouw
- *Cancelled futures*
- Het verschil tussen betovering en bespoking
- Hoe materie tegenspreekt
- Ethiek

Maieutiek zomer 2023

2

Zichtbare onzichtbaarheid

- Tove Jansson schrijft over haar positie als lesbische vrouw in haar tijd als 'een spook zijn'.
- De verschijning die enerzijds veelbesproken is, is tevens een vorm van onzichtbaarheid
- Ouderdom heeft ook die dubbelheid en bespookt ons heden.

Maieutiek zomer 2

3

Aanwezige afwezigheid

- Aids is een ziekte die in het dagelijks leven aanwezig is door de afwezigheid van een groep in de populatie. Die groep bestaat grotendeels uit oudere homoseksuelen (50+)
- De afwezigheid die niet wordt bewerkt kan leiden tot het verdwijnen uit het hedendaagse verhaal.
- Dat voorkomen vraagt werk;

Maieutiek zomer 2023

4

Aids memorial Quilt

Maieutiek zomer 2023

5

Stolpersteine

Maieutiek zomer 2023

6

Haunted materie spreekt het heden tegen

- Stolpersteine, ook bekend als struikelstenen, is een project van de Duitse kunstenaar Gunter Demnig (1947 Berlijn).
- Demnig brengt deze gedenktekens aan in het trottoir voor de vroegere woonhuizen van mensen die door de nazi's verdreven, gedeporteerd, vermoord of tot zelfmoord gedreven zijn. Ze herinneren aan Joden, Sinti en Roma, politieke gevangenen, dienstweigeraars, homoseksuelen, Jehova's getuigen en gehandicapten. Demnig weet niet meer hoe hij aan de naam Stolpersteine maar hij citeert met instemming een scholier; "Man fällt nicht über die Stolpersteine, du stolperst mit dem Kopf und dem Herzen"

Maieutiek zomer 2023

7

Materie spreekt het narratief tegen

- Wetenschap is gebaseerd op dit uitgangspunt. Er is een hypothese en de materie spreekt deze tegen of niet.
- Maar er zijn meer subtiele manieren waarop het verhaal wordt tegengesproken door materie.
- Vrouw over haar dik zijn als kind. (Jes Baker, Landwhale)
- "Voor mijn ouders is het album met de plaatjes die zo vals getuigen van een blijde jeugd."

Testament Lennaert Nijh / Boudewijn de Groot

Maieutiek zomer 2023

8

De materie en het verhaal

- 'Eternal daughter' waarvan de maakster zelf zegt: "soms moet je niet terugkeren naar plaatsen uit je verleden, want dat maakt het verhaal van je jeugd stuk."
- 'A Haunted house' waarin de verwachting van spoken wordt tegengesproken door de gebeurtenissen.

Maieutiek zomer 2023

9

Spooknarratief en betovering

- Het verschil tussen betovering en spooknarratief
- Het verleden kan zich kenbaar maken zonder dat het onprettig of verontrustende is terwijl het wel het narratief tegenspreekt.
- Betovering is lief en je wilt het. Bespookt kan ook verontrustend of angstaanjagend zijn en kunt het ook niet willen.
- Bij spoken zit iets van rouw, je wilt het en je wilt het niet.

<https://www.tombjorklund.fi/>

Maieutiek zomer 2023

10

Bespookt

- "De Utrechtse onderzoeker Bart Houx : "Vocalisaties zijn objectief meetbare signalen die de dieren zelf gebruiken om emotionele informatie uit te wisselen." Hij laat op zijn computer een filmpje zien van een rat die geaaid wordt. "Dit laat ik ook altijd tijdens colleges zien en dan vraag ik de studenten of zij denken dat deze rat het plezierig vindt dat hij geaaid wordt. Ze denken dan meestal van wel. Dan zet ik het geluid aan en dan horen ze hoe de rat piept. Op de vleermuisdetector klinkt dat als een zacht gejaank, en dan pas zien de studenten dat de rat in feite doodsbang is en daarom stil blijft liggen terwijl hij geaaid wordt."
- <https://www.nrc.nl/nieuws/2008/03/08/ratje-huilt-ratje-lacht>

Maieutiek zomer 2023

11

Cancelled futures

- Het leven met verhalen en spookverhalen is omgaan met wat er is en wat er niet is, wat we verwachtten en wat wel of niet gerealiseerd is.
- Lange tijd zijn er al verhalen over grote uitbraken van ziektes, maar als Covid komt is het niet wat we verwachtten. Geannuleerde toekomst.
- Nu het afneemt spookt het in meerdere opzichten. Terwijl er ook mensen zijn met long covid voor wie het verhaal nog actueel is

Maieutiek zomer 2023

12

Ethiek

- Gezien vanuit het nieuw materialisme hebben objecten inspraak in het narratief.
- Landschappen, dieren en dingen maken iets wakker dat onder de narratieven die wij -menselijk en intermenselijk- hebben, bestaat.
- Het kan het verleden present stellen
- Het kan aandacht vragen voor zaken die je liever niet zou willen weten of je niet wilt herinneren.
- Maar als we in assemblages denken is het nodig om hun recht van spreken te erkennen.

Maleutiek zomer 2023

13

Bespookte objecten

- Objecten waarvan de betekenis boven of onder de oppervlakte ligt.
- Er is iets mee waardoor het niet vervangbaar is door wat objectief gezien hetzelfde voorwerp genoemd zou kunnen worden.
- Of iemand het begrijpt hangt af van het soort bespoking
- Canada namen op stenen, Slatman over het bewaren van botten, teruggeven van roofkunst...

Maleutiek zomer 2023

14

Spooknarratieven-4

Arwen Rosenberg-
Meereboer
Petra Bolhuis

Maieutiek zomer
2023

Maieutiek zomer 2023

1

Blok 4: Persoonlijke spooknarratieven

- Zichtbare-onzichtbaarheid
- Ontrouwe-trouw
- *Cancelled futures*
- Het verschil tussen betovering en bespoking
- Hoe materie tegenspreekt
- Ethiek

Maieutiek zomer 2023

2

Zichtbare onzichtbaarheid

- Tove Jansson schrijft over haar positie als lesbische vrouw in haar tijd als 'een spook zijn'.
- De verschijning die enerzijds veelbesproken is, is tevens een vorm van onzichtbaarheid
- Ouderdom heeft ook die dubbelheid en bespookt ons heden.

Maieutiek zomer 2

3

Aanwezige afwezigheid

- Aids is een ziekte die in het dagelijks leven aanwezig is door de afwezigheid van een groep in de populatie. Die groep bestaat grotendeels uit oudere homoseksuelen (50+)
- De afwezigheid die niet wordt bewerkt kan leiden tot het verdwijnen uit het hedendaagse verhaal.
- Dat voorkomen vraagt werk;

Maieutiek zomer 2023

4

Aids memorial Quilt

Maieutiek zomer 2023

5

Stolpersteine

Maieutiek zomer 2023

6

Haunted materie spreekt het heden tegen

- Stolpersteine, ook bekend als struikelstenen, is een project van de Duitse kunstenaar Gunter Demnig (1947 Berlijn).
- Demnig brengt deze gedenktekens aan in het trottoir voor de vroegere woonhuizen van mensen die door de nazi's verdreven, gedeporteerd, vermoord of tot zelfmoord gedreven zijn. Ze herinneren aan Joden, Sinti en Roma, politieke gevangenen, dienstweigeraars, homoseksuelen, Jehova's getuigen en gehandicapten. Demnig weet niet meer hoe hij aan de naam Stolpersteine maar hij citeert met instemming een scholier; "Man fällt nicht über die Stolpersteine, du stolperst mit dem Kopf und dem Herzen"

Maieutiek zomer 2023

7

Materie spreekt het narratief tegen

- Wetenschap is gebaseerd op dit uitgangspunt. Er is een hypothese en de materie spreekt deze tegen of niet.
- Maar er zijn meer subtiele manieren waarop het verhaal wordt tegengesproken door materie.
- Vrouw over haar dik zijn als kind. (Jes Baker, Landwhale)
- "Voor mijn ouders is het album met de plaatjes die zo vals getuigen van een blijde jeugd."

Testament Lennaert Nijh / Boudewijn de Groot

Maieutiek zomer 2023

8

De materie en het verhaal

- 'Eternal daughter' waarvan de maakster zelf zegt: "soms moet je niet terugkeren naar plaatsen uit je verleden, want dat maakt het verhaal van je jeugd stuk."
- 'A Haunted house' waarin de verwachting van spoken wordt tegengesproken door de gebeurtenissen.

Maieutiek zomer 2023

9

Spooknarratief en betovering

- Het verschil tussen betovering en spooknarratief
- Het verleden kan zich kenbaar maken zonder dat het onprettig of verontrustend is terwijl het wel het narratief tegenspreekt.
- Betovering is lief en je wilt het. Bespookt kan ook verontrustend of angstaanjagend zijn en kunt het ook niet willen.
- Bij spoken zit iets van rouw, je wilt het en je wilt het niet.

<https://www.tombjorklund.fi/>

Maieutiek zomer 2023

10

Bespookt

- "De Utrechtse onderzoeker Bart Houx : "Vocalisaties zijn objectief meetbare signalen die de dieren zelf gebruiken om emotionele informatie uit te wisselen." Hij laat op zijn computer een filmpje zien van een rat die geaaid wordt. "Dit laat ik ook altijd tijdens colleges zien en dan vraag ik de studenten of zij denken dat deze rat het plezierig vindt dat hij geaaid wordt. Ze denken dan meestal van wel. Dan zet ik het geluid aan en dan horen ze hoe de rat piept. Op de vleermuisdetector klinkt dat als een zacht gejaank, en dan pas zien de studenten dat de rat in feite doodsbang is en daarom stil blijft liggen terwijl hij geaaid wordt."
- <https://www.nrc.nl/nieuws/2008/03/08/ratje-huilt-ratje-lacht>

Maieutiek zomer 2023

11

Cancelled futures

- Het leven met verhalen en spookverhalen is omgaan met wat er is en wat er niet is, wat we verwachtten en wat wel of niet gerealiseerd is.
- Lange tijd zijn er al verhalen over grote uitbraken van ziektes, maar als Covid komt is het niet wat we verwachtten. Geannuleerde toekomst.
- Nu het afneemt spookt het in meerdere opzichten. Terwijl er ook mensen zijn met long covid voor wie het verhaal nog actueel is

Maieutiek zomer 2023

12

Ethiek

- Gezien vanuit het nieuw materialisme hebben objecten inspraak in het narratief.
- Landschappen, dieren en dingen maken iets wakker dat onder de narratieven die wij -menselijk en intermenselijk- hebben, bestaat.
- Het kan het verleden present stellen
- Het kan aandacht vragen voor zaken die je liever niet zou willen weten of je niet wilt herinneren.
- Maar als we in assemblages denken is het nodig om hun recht van spreken te erkennen.

Maleutiek zomer 2023

13

Bespookte objecten

- Objecten waarvan de betekenis boven of onder de oppervlakte ligt.
- Er is iets mee waardoor het niet vervangbaar is door wat objectief gezien hetzelfde voorwerp genoemd zou kunnen worden.
- Of iemand het begrijpt hangt af van het soort bespoking
- Canada namen op stenen, Slatman over het bewaren van botten, teruggeven van roofkunst...

Maleutiek zomer 2023

14